

عنوان مقاله:

چیستی و روش شناسی پژوهش تربیتی

محل انتشار:

چهارمین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 12

نویسندگان:

سارا استواری - دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

نادر شهامت - استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

خلاصه مقاله:

سخن گفتن از ویژگی های روش شناختی پژوهش تربیتی، به میزان قابل ملاحظه ای، در گرو تبیین چیستی این نوع پژوهش است. دو رویکرد رقیب در این زمینه مطرح شده اند، رویکرد علت جو و فناورانه و رویکرد حکمت عملی (فرونسیس). بر اساس رویکرد نخست که نمونه برجسته آن اثبات گرایی است، چیستی پژوهش تربیتی را باید در ویژگی کاربردی آن جستجو کرد. به عبارت دیگر، این نوع پژوهش، حاصل به کار بستن یافته های علوم انسانی و اجتماعی در جهت نیل به اهداف تربیتی است. ابزار انگاری در قالب رابطه وسیله - هدف در این رویکرد، جایگاه اساسی دارد. در مقابل، رویکرد دوم، به تبع دیدگاه ارسطو، ویژگی ابزار انگارانه پژوهش تربیتی را انکار می کند و با تفکیک دو قلمرو "صناعت" (تخنه) و حکمت عملی (فرونسیس)، ابزار انگاری را مناسب با قلمرو نخست و پژوهش تربیتی را مناسب با قلمرو دوم و از نوع حکمت عملی می داند. در حکمت عملی، ساختن مطرح نیست بلکه عمل کردن مورد نظر است و عمل کردن یا چگونه زیستن، جنبه اساسا اخلاقی دارد. طبق این دیدگاه، پژوهش تربیتی، نمی تواند با روش هایی در قالب وسیله - هدف انجام پذیرد بلکه باید معطوف به بررسی عمل آدمی از حیث خصایص اخلاقی آن و ذات گرایانه بودن این خصایص انجام شود. تدریس خود، نمونه ای محوری از این نوع عمل است و بر همین اساس قابل مطالعه و بررسی خواهد بود. با این که دیدگاه دوم، قوت هایی دارد که ناشی از توجه اساسی به جنبه عملی پژوهش تربیتی است، از جهاتی قابل نقد است زیرا به وجود جنبه های اجتناب ناپذیر ابزاری یا وسیله - هدفی در پدیده های تربیتی توجهی مبذول نمی کند. پیشنهاد مقاله حاضر که به نحوی از دو رویکرد مذکور فراتر می رود، چیستی پژوهش تربیتی را در عمل پژوهی ارزشی مضاعف جستجو می کند. پدیده های مورد مطالعه در تربیت، اعمال ارزشی مضاعف اند. مضاعف بودن با توجه به سایر قلمروهای مطالعات اجتماعی است. در حالی که پدیده های مورد مطالعه در روانشناسی و جامعه شناسی نیز آمیخته با ارزش اند، پدیده های تربیتی، علاوه بر آن، معطوف به لایه ارزشی دومی نیز هستند که در قالب اهداف تربیتی جلوه گر می شود. براین اساس، روش شناسی پژوهش تربیتی، در دو نوع فلسفی و علمی صورت بندی خواهد شد. پژوهش های فلسفی در تربیت، ناظر به بررسی عقلانی و منطقی نسبت به ارزش ها و اهداف و استلزام های آنها در روش های عملی است. پژوهش های علمی در تربیت، با توجه به این که نوعی عمل پژوهی و معطوف به بررسی اعمال ارزشی است، با روش های علی به منزله منبع و مولد اعمال سر و کار نخواهد داشت، بلکه روش های معطوف به دلایل اعمال را مورد استفاده قرار خواهد داد. البته، یافته های به دست آمده از طریق به کار گیری روش های علی، نه به منزله منبع، بلکه به منزله مشخص کننده حدود عمل عاملان می تواند در تربیت مورد استفاده قرار گیرد.

کلمات کلیدی:

پژوهش تربیتی، علت، دلیل، فناوری، حکمت عملی، ارزش، عمل پژوهی.

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1450153>

